

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет економіки та управління
Кафедра фінансів

СИЛАБУС
нормативного освітнього компонента
СУСПІЛЬНІ ФІНАНСИ В УМОВАХ ДЕМОКРАТІЇ
підготовки доктора філософії
галузі знань 07 Управління та адміністрування
спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування
освітньо-наукової програми Фінанси і кредит

Силабус освітнього компонента СУСПІЛЬНІ ФІНАНСИ В УМОВАХ ДЕМОКРАТІЇ підготовки доктора філософії, галузі знань 07 Управління та адміністрування, спеціальності 072 *Фінанси, банківська справа та страхування*, за освітньо-науковою програмою Фінанси і кредит

Розробник: М. І. Карлін, д. е. н., проф., проф. кафедри фінансів

Силабус погоджено:

Гарант освітньо-наукової програми:

Олена СТАЩУК

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри фінансів протокол № 1 від 29 серпня 2022 р.

Завідувач кафедри:

Олена СТАЩУК

I. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна /освітньо-наукова/освітньо-творча програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна (очна) (заочна) форма навчання		Нормативна
Кількість годин/кредитів ___4/120___		Рік навчання <u> 1 </u>
		Семестр <u> 2 </u> ий
		Лекції 22 год.
		Практичні (семінарські) 24 год. Лабораторні ___ год. Індивідуальні год.
		Самостійна робота 66 год.
		Консультації 8 год.
ІНДЗ: <u>є/немає</u>	Форма контролю: іспит	
Мова навчання	українська	

II. Інформація про викладача

ППІ: Карлін Микола Іванович

Науковий ступінь: д. е. н.

Вчене звання: професор

Посада: професор кафедри фінансів

Контактна інформація: 0673069740, E-mail: Karlin.Nicholas@edu.vnu.ua.

Дні занять <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація курсу. З'ясування теоретичних та практичних засад функціонування системи суспільних фінансів у демократичних країнах та в Україні; виявлення їх сучасних тенденцій розвитку та врахування останніх при удосконаленні фінансової та податкової систем України. Знання та навички, які отримують аспіранти при вивченні цього курсу, дозволять їм краще розуміти тенденції розвитку суспільних фінансів на перспективу та враховувати їх при підготовці кандидатських дисертацій.

2. Пререквізити. Знання, отримані магістерському рівні вищої освіти.

3. Постреквізити. Знання з суспільних фінансів в умовах демократії можуть бути використані під час написання роботи на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

4. Мета і завдання освітнього компонента.

Мета: на основі з'ясування теоретичних засад функціонування системи суспільних фінансів у розвинутих країнах виявити конкретні форми і методи використання цих коштів в Україні та шляхи підвищення їх ефективності.

Завдання:

- з'ясувати теоретичні основи формування і використання суспільних фінансів у розвинутих країнах;

- виявити конкретні форми і методи удосконалення використання суспільних фінансів в Україні;
- визначити проблеми формування і використання фінансових ресурсів Державного та місцевих бюджетів і державних цільових фондів та окреслити шляхи їх вирішення в умовах децентралізації.

5. Результати навчання (Компетентності).

Інтегральні компетентності:

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у професійній діяльності або у процесі навчання у сфері фінансів, банківської справи та страхування, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Фахові компетентності:

ФК 2. Здатність виявляти, ставити, вирішувати проблеми теоретичні та практичні проблеми та генерувати нові наукові ідеї в сфері суспільних фінансів та фінансової безпеки, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень.

ФК 5. Здатність до здобуття глибоких обґрунтованих знань, зокрема засвоєння фундаментальних постулатів та парадигм, досліджень та розробок вітчизняних та зарубіжних науковців у сфері фінансів, банківської справи та страхування в сучасних умовах розвитку фінансової системи.

1. Структура навчальної дисципліни.

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Сем.	Сам. роб.	Конс.	*Форма контролю / Бали
<i>Змістовий модуль 1. Теоретичні засади функціонування суспільних фінансів у демократичних країнах</i>						
Тема 1. Предмет фінансової науки та її еволюція. Визначення суспільних (публічних) фінансів.	8,5	1	2	5	0,5	С/ 3,3 бали
Тема 2. Державне регулювання економіки та умови прояву державою своєї активності через суспільні фінанси	8,5	1	2	5	0,5	С / 3,3 бали
Тема 3. Офшори як засіб мінімізації оподаткування	9,5	2	2	5	0,5	С/3,3бали
Тема 4. Держава, перерозподіл та справедливість. Оптимальний бюджет.	9,5	2	2	5	0,5	С / 3,3 бали
Тема 5. Порядок прийняття державних рішень у сфері бюджету	10	2	2	5	1	С/ 3,4 бали
Тема 6. Принципи оподаткування та податкові відносини в демократичних країнах	10	2	2	5	1	С / 3,4 бали
Разом за модулем 1	56	10	12	30	4	20 балів
<i>Змістовий модуль 2. Проблеми розвитку податкової системи та соціального забезпечення у демократичних країнах</i>						
Тема 7. Порівняльний аналіз теорій оподаткування у демократичних країнах	11	2	2	6	1	С / 3,3 бали
Тема 8. Фактори ухилення від податків у демократичних країнах	11	2	2	6	1	С / 3,3 бали
Тема 9. Прямі податки в демократичних	10,5	2	2	6	0,5	С / 3,3 бали

країнах						
Тема 10. Непрямі податки в демократичних країнах	10,5	2	2	6	0,5	С / 3,3 бали
Тема 11. Державний борг та соціальне забезпечення у демократичних країнах	10,5	2	2	6	0,5	С / 3,4 бали
Тема 12. Суспільні фінанси та соціальне забезпечення у демократичних країнах	10,5	2	2	6	0,5	С / 3,4 бали
Разом за модулем 2	64	12	12	36	4	20 балів
Види підсумкових робіт						60
Модульна контрольна робота 1						МКР / 30 балів
Модульна контрольна робота 2						МКР / 30 балів
Всього годин / Балів	120	22	24	66	8	100

*Форма контролю: С – семінар, МКР – модульна контрольна робота

6. Завдання для самостійного опрацювання.

Самостійна робота полягає в підготовці до модульного контрольного оцінювання за питаннями, підготовленими викладачем на основі лекційного матеріалу та з використанням відповідного навчально-методичного забезпечення.

1. Яка структура суспільних фінансів?
2. Які функції виконують суспільні фінанси?
3. Як співвідносяться поняття «державні фінанси» та «суспільні фінанси»?
4. Як співвідносяться поняття «публічні фінанси» та «суспільні фінанси»?
5. Як співвідносяться поняття «громадські фінанси» та «суспільні фінанси»?
6. Яку роль відіграють суспільні фінанси у фінансовій системі країни?
7. Чому державним інституціям, відповідальним за прийняття політичних рішень у фінансовій сфері, не дозволено переходити за встановлений граничний рівень оподаткування?
8. Чому в Україні в сучасних умовах потрібно знизити фінансову напруженість суспільних фінансів?
9. У чому полягають напрями реформування суспільних фінансів у постсоціалістичних країнах?
10. Що з досвіду реформування суспільних фінансів у постсоціалістичних країнах можна використати в Україні?
11. В чому полягає правило простої більшості у демократичних країнах при голосуванні за бюджет?
12. Чому при прийнятті колективних рішень по бюджету у демократичних країнах необхідно враховувати інтереси насамперед більшості?
13. В чому полягають причини необхідності державного регулювання економіки в умовах функціонування ринку?
14. Чому в ринковій економіці держава повинна створювати фінансові умови для бізнесу для його переходу на принципи «зеленої» економіки?
15. Що з досвіду демократичних країн можна використати в Україні для розвитку «зеленої» економіки?
16. Доцільно чи недоцільно стимулювати залучення в Україну іноземних інвестицій за допомогою фінансових пільг?
17. Що краще створювати в Україні: вільні економічні зони чи індустріальні парки?
18. Що представляють собою «зелені» індустріальні парки?
19. В чому полягають особливості здійснення державних закупівель в Україні?
20. Що з досвіду демократичних країн щодо проведення публічних закупівель можна запозичити для України?
21. Що означає перерозподіл ВВП на основі консенсусу?
22. Що означає перерозподіл ВВП на основі страхування?

- 23.Що означає перерозподіл ВВП на основі самозахисту?
- 24.У чому полягають проблеми досягнення справедливості в перерозподілі ВВП в Україні в сучасних умовах?
- 25.Що означає оптимум Парето?
- 26.Чому в окремих латиноамериканських країнах проблеми соціальної нерівності досить часто розв'язуються приходом до влади популістів, які з часом розвалюють економіку країни, що, зі свого боку, призводить до військових переворотів?
- 27.Чи є найкращим варіантом перерозподілу ВВП дотримання консенсусу при прямій демократії?
- 28.При прямій демократії більшості властиві чи не властиві чіткі та стабільні розв'язання розподільчих проблем?
- 29.Чи можна досягти граничного рівня добробуту, використовуючи правила одностайності при ухваленні рішень?
- 30.Чи можна прийняти оптимальний бюджет в Україні в сучасних умовах?
31. Яким чином можна визначити масштаб державної діяльності у демократичній країні?
32. Яким чином можна визначити оптимальну величину суспільних фінансів у демократичній країні?
33. Яким є частка державного сектору по відношенню до ВВП у країнах з соціальною економікою?
34. Яким є частка державного сектору по відношенню до ВВП у країнах з класичною ринковою економікою?
35. Як визначається квота державних витрат у народногосподарському балансі?
36. Як визначається податковий тягар у демократичних країнах?
37. Що відбувається з бюджетом у демократичних країнах при перевищенні ними норм оподаткування, встановлених А. Лаффером?
38. Яка максимальна норма оподаткування доходів фізичних осіб у демократичних країнах?
39. Яка максимальна норма оподаткування доходів юридичних осіб у демократичних країнах?
40. Чому у демократичних країнах у 2020 р. уряди пішли на зростання державних витрат?
- 41.Які нормативні принципи оподаткування доходів підприємств ви знаєте?
- 42.Які соціально-етичні принципи оподаткування ви знаєте?
- 43.У чому полягає взаємозв'язок оподаткування та ефективності?
- 44.У чому полягає зміст офшорної діяльності ?
- 45.Які види офшорних компаній ви знаєте?
- 46.Які офшори в Європі ви знаєте?
- 47.Які офшори в Америці ви знаєте?
- 48.Які з латиноамериканських офшорів найбільше використовує український бізнес?
- 49.Які офшори в Азії та в Африці ви знаєте?
- 50.Назвіть аргументи «за» й «проти» щодо створення офшорного центру в Україні.
- 51.Які основні заходи з подолання дефіциту бюджету в демократичних країнах ви можете назвати?
- 52.Які основні податки сплачують члени домогосподарств в Україні?
- 53.Які податкові пільги мають домогосподарства в Україні?
- 54.Які страхові пенсійні внески сплачують члени домогосподарств у Німеччині?
- 55.У чому полягають причини так званої «війни поколінь» у Німеччині?
- 56.Чому депутати німецького бундестагу (нижньої палати парламенту) у 2007 р. проголосували за збільшення пенсійного віку з 65 до 67 років у період із 2012 по 2029 р.?
- 57.У чому полягає зміст оптимуму Парето?
- 58.Чому в країнах із незрілою демократією (якою на сьогодні є й Україна) заможні верстви населення через парламент приймали й прийматимуть різні податкові пільги на свою користь?
- 59.У чому полягає зміст антиоптимуму Парето?

60. При яких умовах діятиме антиоптимум Парето?
61. Що розуміється під державним боргом країни?
62. Які складові державного боргу країни?
63. Які методи пропонуються для зменшення державного боргу країни?

IV. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика викладача щодо здобувача освіти. Відвідування занять дає можливість отримати задекларовані загальні та фахові компетентності, вчасно і якісно виконати завдання. Пропущені заняття можна відпрацьовувати у визначений час згідно графіка консультацій. За умови індивідуального навчального графіка аспірант має можливість отримати позитивну оцінку завдяки виконанню планових та контрольних завдань. У будь-якому випадку аспіранти зобов'язані дотримуватися термінів, визначених для виконання усіх видів робіт, передбачених курсом.

Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. Навчання також може відбуватись в онлайн формі з використанням програми Zoom або Teams office 365 за погодженням із керівником курсу за наявності об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування та ін.). Недопустиме користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях, не пов'язаних із навчанням.

Політика щодо академічної доброчесності: виконані завдання аспірантів мають бути їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших осіб є прикладами можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі аспіранта є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагіату, що регламентовано Положенням ВНУ ім. Лесі Українки "Про систему запобігання та виявлення академічного плагіату".

Політика щодо дедлайнів та перекладання: роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються з нижчою оцінкою.

Політика щодо зарахування результатів формальної, неформальної та інформальної освіти. Результати навчання, здобуті шляхом формальної, неформальної та/або інформальної освіти, визнаються в ВНУ імені Лесі Українки шляхом валідації (https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2021-02/Polozhennia_%20vyznannia_rezultatuv_navchannia_formalnoi.pdf).

Визнанню підлягають такі результати навчання, отримані в неформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як освітньому компоненту загалом, так і його окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, які передбачені силабусом навчальної дисципліни.

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, відбувається в семестрі, що передує семестру початку вивчення освітнього компонента, або першого місяця від початку семестру, враховуючи ймовірність не підтвердження здобувачем результатів такого навчання.

V. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Форми поточного та підсумкового контролю: усне опитування (експрес-опитування), тести, кейси, підсумковий контроль у формі іспиту.

Якщо студент отримав остаточну оцінку нижчу за 75 балів, або бажає підвищити рейтинг на екзамен, підсумкова оцінка визначається як сума балів, отриманих за поточний контроль (максимум 40 балів) та оцінки за екзамен (максимум 60 балів).

Якщо аспірант успішно виконав усі запропоновані викладачем завдання, він має можливість отримати 100 балів виконуючи поточні завдання.

Здобувач освіти може додатково скласти на консультаціях теми, які він пропустив протягом семестру (з поважних причин), таким чином покращивши свій результат рівно на ту суму балів, яку було виділено на пропущені теми.

У випадку, якщо здобувач освіти набрав за іспит менше, ніж 60 балів, він складає іспит під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання, анулюються.

Повторне складання екзамену допускається не більше як два рази.

Питання до іспиту.

1. Фінансова наука як економічний аналіз діяльності держави.
2. Місце і роль суспільних фінансів у функціонуванні держави.
3. Визначення суспільних фінансів та їх структури.
4. Еволюція фінансової науки про суспільні фінанси.
5. Нові тенденції у фінансовій науці та суспільних фінансах після Другої світової війни
6. Необхідність заснування держави і роль в цьому процесі суспільних фінансів
7. Економічна теорія конституції та теорія соціально-економічної поведінки.
8. Необхідність втручання держави в економіку: різні погляди на цей процес.
9. Порядок прийняття демократичних рішень та їх вплив на суспільні фінанси.
10. Справедливість – екзогенна чи ендогенна властивість економіки?
11. Постулати та правила перерозподілу.
12. Оптимальний бюджет.
13. Оптимум Парето і суспільні фінанси
14. Антиоптимум Парето і суспільні фінанси.
15. Трагування бюджетної політики традиційною фінансовою наукою
16. Трагування бюджетної політики сучасною фінансовою наукою.
17. Бюджетні переговори в малих групах.
18. Бюджет за прямої демократії.
19. Бюджет в умовах представницької демократії.
20. Бюджет і суспільні фінанси.
21. Необхідність визначення масштабів державної активності.
22. Квота суспільних витрат у народногосподарському балансі.
23. Зростання суспільних фінансів за прямої демократії.
24. Пояснення зростання суспільних витрат за допомогою моделі представницької демократії.
25. Способи обмеження зростання суспільних фінансів в розвинутих країнах
26. Способи обмеження зростання суспільних фінансів в Україні в сучасних умовах.
27. Принципи оподаткування як інструмент обмеження економічної експансії держави.
28. Принцип платоспроможності.
29. Принцип еквівалентності.
30. Оподаткування в історичній ретроспективі.
31. Об'єкти оподаткування в демократичних країнах сьогодні.
33. Теорії оподаткування, висунуті представниками економіки добробуту.
34. Теорія Левіафан-оподаткування.
35. Теорія демократичного оподаткування і суспільні фінанси.
36. Теорія еволюційного оподаткування.
37. Прибутковий податок з громадян в демократичних країнах
38. Корпоративний податок в демократичних країнах
39. Податок на додану вартість в демократичних країнах
40. Акциз в демократичних країнах
41. Податок на майно в демократичних країнах
42. Податок на землю в демократичних країнах
43. Сутність державного боргу та його оптимальний розмір.
44. Обмеження зростання державного боргу в демократичних країнах
45. Що розуміється під валовим зовнішнім боргом держави?

46. Вплив пандемії коронавірусу на зростання державного боргу у демократичних країнах у 2020 р.

47. Соціальне забезпечення як одна з проблем демократичного суспільства.

48. Пенсійне страхування як політичний інструмент.

49. Проблеми державного медичного страхування і оптимізація суспільних фінансів в демократичних країнах

50. Проблеми фінансування соціального забезпечення у постсоціалістичних країнах-членах ЄС

51. Проблеми фінансування соціального забезпечення в Україні в сучасних умовах.

VI. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
1–59	Незадовільно	Fx	Необхідне перескладання

VI. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

Основна

1. Карлін М. І. Суспільні фінанси в умовах демократії: навч. посіб. Луцьк: Вежа-Друк, 2021. 228 с.

2. Карлін М. І. Фінанси зарубіжних країн: навч. посіб. Київ: Кондор. 2021. 364 с.

3. Karlin M., Ivashko O. Reforma decentralizacji na Ukrainie: obecny stan, wyniki, perspektywy. *Studia dualne szansą na wdrażanie innowacji i rozwój gospodarki*; red. naukowa S. Skrzypek-Ahmed. Lublin: WSEiI w Lublinie, 2019. S. 153–160.

4. Фінанси України: навч. посіб. / Карлін М. І. та ін.; за ред. Карліна М. І., Івашко О. А. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2018. 332 с.

5. Karlin M., Protc N., Tsymbaliuk I. Features tax reform and mechanism of hiding taxes in Ukraine. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. Т. 1., 24 (2018). 2018. С. 123–130.

Додаткова

1. Карлін М. І. Податкові системи зарубіжних країн: навч. посіб. Київ: Кондор. 2018. 368 С.

2. Карлін М. І., Івашко О. А., Проць Н. В. та ін. Фінанси України: Навч. посібник. Київ. В. Д. «Кондор», 2018. 332 с.

3. Звонар В. П. Соціальна відповідальність як соціоекономічний феномен: теорія та українські реалії: монографія. Київ: ІДСД імені М. В. Птухи НАН України, 2018 с.

4. Слісєєва Л. В. Роль соціального капіталу в економічному розвитку: монографія. Київ: НАН України, 2019. 356 с.
5. Karlin M., Batiuk O. Fiscal decentralization in the countries of the Visegrad group and Ukraine: a comparative analysis. *Visegrad journal on human rights*. № 1. 2021. S. 155-162.

Інтернет-ресурси

1. Законодавство України: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: веб-сайт. URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>.
3. Карлін М. І., Кошкіна К. О. Публічні закупівлі в системі публічних фінансів країни. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. Луцьк: Вежа-Друк, 2021. № 1 (25). С. 105-110. <https://doi.org/10.29038/2411-4014-2021-01-105-110>.
4. Karlin, M., Prots, N., & Prots, V. (2020). Роль мінімальної заробітної плати в системі дотримання соціальної справедливості при фінансуванні бюджетних установ. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*, 3(34), С. 358-365. <https://fkd.ubs.edu.ua/index.php/fkd/article/view/2932>.
5. Карлін М. І. Шляхи використання фінансових інструментів для забезпечення кліматичної безпеки на регіональному та місцевому рівнях. *International Journal of Innovative Technologies in Economy*. Warszawa, 2018. Vol. 5 (17). P. 31–33. <http://archive.ws-conference.com/wp-content/uploads/ijite0156.pdf>